

Passem per... un Sant Celoni llegendari

La llegenda d'en Soler i el drac de Vilardell

Ara que s'acosta Sant Jordi ve molt de gust recordar una llegenda celonina que té uns ingredients similars a la del sant: un drac, un cavaller, una espasa... Aquesta bella i interessant llegenda té una tradició molt antiga. A finals del segle XIII ja se sentia parlar del "valent de Sant Celoni" i de l'espasa de Vilardell, que, com explicarem més endavant, va anar a raure de cert a l'armeria dels comtes de Barcelona.

Diu la llegenda que, fa molt de temps, per aquests entorns hi havia un drac ferotge que tenia atemorida tota la contrada, i molts viatgers que passaven pel camí ral, fent via entre Barcelona i Girona, morien a les seves urpes. Alguns celonins valents s'havien aplegat en va per eliminar la bèstia i solucionar el problema, però eren ells, pobres il·lusos, els que acabaven com a aliment del drac.

A prop de Sant Celoni, a Vilardell, hi havia un petit castell, i el seu senyor es deia Soler. Un dia un pidolaire va trucar a la casa i va demanar almoïna. En Soler, que era un home bo, va entrar a buscar un pa per donar-li aliment, i quan va sortir ja no va trobar al pobre. Al seu lloc hi havia una espasa meravellosa. En Soler es va sorprendre per aquest fet extraordinari i es va afanyar a provar l'espasa. Va donar un cop a un roure centenari i es va partir com si fos formatge, i quan va colpejar una gran roca també es va trencar sense cap esforç. El cavaller va entendre de seguida que aquella era

una espasa de virtut i que li havien fet arribar del cel amb un objectiu: matar el drac.

Un cop presa la determinació d'enfrontar-se al monstre, es va encomanar a Déu i va sortir a trobar la bèstia protegit amb una armadura lluent i l'espasa de virtut. Quan va ser davant del drac, aquest es va espantar en veure's reflectit en l'armadura i l'escut, que brillaven com miralls. I és que el drac no havia vist mai la seva pròpia imatge, terrible i ferotge. Aprofitant aquest moment de desconcert, en Soler de Vilardell va alçar l'espasa i li va tallar el coll amb un sol cop. Content per haver-lo pogut matar, va anar a trobar la gent de Sant Celoni, que l'esperaven amb ànsia al portal de la Força. Aleshores, alçant l'espasa amarada de sang proclamà:

"Braç de virtut, espasa de cavaller, has mig partit la roca, i el drac també"

Amb els nervis, en Soler de Vilardell va dir malament el conjur, i va donar més importància al seu braç que no pas a l'espasa de virtut, que era la que havia guanyat al drac. Aleshores la sang que regalimava de l'espasa el va emmetzinar i li va causar la mort. Les paraules que havia d'haver dit eren:

"Espasa de virtut, braç de cavaller, has mig partit la roca, i el drac també"

El conte té un final agre dolç, ja que acaba amb la mort dels dos protagonistes, però és un bell al·legat contra l'orgull i la supèrbia.

El medievalista Martí de Riquer va fer un documentat estudi de la llegenda que es va tornar a editar l'any 2000 al seu llibre *Llegendes històriques catalanes*, publicat per Quaderns Crema. Riquer tracta de l'evolució de la llegenda d'en Soler de Vilardell, des que es comença a trobar en el segle XIV, fins a les versions romàntiques del segle XIX.

Tot i que efectivament es tracta d'una llegenda, té molts elements històrics i reals que la fan encara més interessant. El més destacat és **l'espasa de Vilardell, que va existir realment. Es considerava que era una espasa de virtut, com l'Excalibur, l'espasa del rei Artús.** Les espases de virtut tenien un origen miraculós i asseguraven la victòria en la guerra. El primer document que parla de l'espasa de Vilardell és de 1274, quan Jaume I va anul·lar el combat entre dos cavallers perquè el guanyador havia utilitzat aquesta espasa màgica. Des de 1286 l'espasa de Vilardell formava part de l'armeria reial, i consta al testament de Pere el Cerimoniós (1370). El 1324 l'infant Alfons la portava a la batalla de Lucocisterna, a l'illa de Sardenya, on els catalans van aconseguir la victòria i és molt possible que sigui una de les que es guarden al Museu de les Armes de París.

A Sant Celoni hi ha diversos indrets que ens recorden la llegenda. **Es considera que el monstre tenia el seu cau a la roca del Drac,**

situada al costat de la Tordera, a prop del Moli d'en Coll. Es tracta d'una curiosa floració de quars, amb un esvoranc al centre. També hi ha **Sant Martí de Pertegàs, l'església on en Soler va anar a resar abans d'enfrontar-se al drac, i on va ser enterrat.** En aquest sentit, cal recordar que algunes versions de la llegenda identifiquen el pidolaire amb Sant Martí. A prop de cal Batlle, a **Vilardell, hi ha les poques restes del que havia estat el castell o casa fortificada dels Soler.** Aquests van arribar a ser barons de Vilardell, i entre els segles XVII i XVIII van edificar una casa al carrer Major, a prop de l'església, coneguda darrerament com can Cortada.

Més recents són el **vitral amb l'espasa, en Soler i el drac de la sala de plens de l'Ajuntament,** fet per Àlex Alonso el 1991, o la pintura que hi ha a la biblioteca, obra de Jesús Kaso. Des de 1991 també hi ha una bèstia de foc que acompanya la Colla de Diables, el Drac de Vilardell. I darrerament s'ha fet un altre personatge, en Soler de Vilardell, el gegantó de l'escola del mateix nom...

La llegenda d'en Soler i el drac de Vilardell és ben present, però encara ho pot ser més si ens la fem ben nostra i ens animem a explicar-la, com si fos una història familiar... i, ben mirat, que no ho és?

Josep M. Abril

Soler de Vilardell entra victoriós a la vila de Sant Celoni després de matar el drac. Pintura de Maria Vigas.